

Grup d'excursionistes de la Joventut Nacionalista igualadina a Montserrat el 1918 (ACAN. Fons família Tomàs)

IGUALADA. 1919. CIUTAT ESPORTIVA

MARTA VIVES

L'any 1919, Igualada tenia gairebé 11.500 habitants i s'encabia en un terme municipal que abraçava allò que a l'edat mitjana en deien «un tir de ballesta». Estava encerclada pel passeig de Mossèn Cinto Verdaguier, aleshores anomenat passeig de l'Alameda, i pel riu Anoia i entre el final del carrer de la Soledat i fins al Molí Nou.

Dos anys després de la Gran Guerra (1914-1918), i un any més tard de la greu epidèmia de grip, dita la «grip espanyola», hi va haver un canvi important tant de signe demogràfic com econòmic. Nous habitants, sobretot de la comarca, però també de l'Aragó, Múrcia, Extremadura i València, van arribar amb l'esperança de trobar feina en alguna fàbrica i guanyar-se millor la vida. A Igualada, en aquell moment, hi havia unes dues-centes adoberies i unes cinquanta empreses tèxtils (teixit i gènere de punt), a més d'indústries annexes a aquestes. D'altra banda, l'arquitectura civil va reflectir l'estat social amb nous edificis, molts dels quals són una mostra del modernisme industrial i privat. Aquests edificis es van construir en nous carrers com el tram final de la Soledat i el passeig de l'Alameda. A més es va generalitzar la distribució de l'energia elèctrica i la xarxa telefònica i es van posar llambordes als carrers principals.

Tot i que l'any 1919 la indústria es trobava en moments de crisi i amb enfrontaments amb els treballadors, la ciutat va saber plantar-hi cara i sortir-ne. Per tant, hom podria dir que Igualada prosperava satisfactòriament: es van fundar noves empreses, es van construir molts edificis projectats

per arquitectes de renom, hi va haver diferents plans d'urbanització de la ciutat...¹

L'augment d'afiliats republicans, junt amb l'ofensiva sindicalista de signe anarquista, va fer que els treballadors de les adoberies aconseguissin reduir la jornada laboral d'onze a vuit hores, horari que també es va aplicar a la resta d'empreses igualadines. El gènere de punt va ser la gran descoberta i van sorgir nous empresaris que van fer que aquesta indústria perdurés fins cent anys més tard. Aquests fets van portar a la proliferació de fabricants d'altres sectors com les arts gràfiques, les papereres —en poblacions de la comarca— i les mecàniques que es dedicaven, sobretot, al manteniment de les màquines de les fàbriques.

EL TEMPS D'OCI PER A TOTHOM

Aquesta situació de millora del benestar social i laboral va fer que sorgissin entitats i associacions —algunes vinculades a ideologies polítiques— i que els seus socis, que ja disposaven de més temps lliure, es dediquessin a activitats d'oci, com el teatre, la música i l'esport: l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, la Cooperativa La Econòmica, el Centre Catòlic d'Obrers, la Joventut Nacionalista...

Uns anys abans, ja havien sorgit diverses associacions esportives com ara el Centre d'Sports (1910 o anterior), el Foot-Ball Club Igualada (1913

1. Vegeu l'annex I. *Actuació*, abril de 1919.

i constituït oficialment el 1916, amb Salvador Rosàs com a president), el Lawn Club Tennis Igualada (1915) i el Grop Excursionista d'Igualada (1915). La dona també es va iniciar en les pràctiques esportives: l'equitació, l'excursionisme, la gimnàstica sueca, el patinatge o el tennis van ser els primers esports en què la dona es va obrir camí.²

El Centre d'Sports va ser probablement l'associació que més va impulsar la pràctica esportiva: organitzava curses ciclistes, sobretot durant les festes majors, i tenia un equip de futbol i un d'infantil. També van publicar una revista, *Juventus* —el 1917, la primera revista local dedicada a l'esport, per bé que només van editar-ne un número—, de la qual era director Ramon Pont i Duran: «serà un periòdic quinzenal modest, que sense voler donar lliçons a ningú, parlarà únicament i exclusiva de *sport* en tots els seus caires i ho farà tan bé com sàpiga».³

No sabem gran cosa més d'aquesta associació: en va ser president Joaquim Abadal, almenys l'any 1916, i l'equip de futbol, aquell mateix any, estava format per Salvador, Ot Sàbat, Vaqué, Cuatrecases, Admetlla, Borrell, Còdol, Pont, Fontanellas, Temprano, Rafalet i A. Tomàs. També havien format part de l'equip: Ollé, Font, Fontanellas *Fernandet*, Solé, Romeu, Torné, Porredon, Borràs i Just. I jugant per l'equip infantil, hi havia: Riba Faura, Mascaró, Orobitg, Jordi, Romeu, Climent, Torné, Freixes *Sanchet*, Combalia, Guberna i Ollé.

Repassant la premsa de l'època, es pot copsar com la pràctica de l'esport havia passat de ser només un fet individual i no competitiu —com ho eren la gimnàstica, l'excursionisme i el ciclisme— a ser una activitat competitiva i amb uns espectadors que volien seguir l'esdeveniment. Fins al 1919, les notícies esportives es dedicaven als

excursionistes i a les poques curses ciclistes que s'organitzaven, però a mitjans de 1919 el futbol va irrompre d'una manera fulminant.

La Joventut Nacionalista, que estava vinculada a la Lliga Regionalista, era una organització política catalanista, conservadora i monàrquica, que s'emmarcava dins del liberalisme. Els seus objectius polítics eren aconseguir l'autonomia per a Catalunya i la modernització del país. La seva base social estava integrada, bàsicament, per la burgesia, amb el suport d'alguns elements de l'Església i, per extensió, dels seus fidels. Més tard, el 1923, el sector més nacionalista es va escindir i va formar Acció Catalana. La Joventut Nacionalista d'Igualada tenia la seva seu social al núm. 19 de la rambla de Sant Isidre, a Ca l'Oranies.

L'1 de gener de 1919 es va presentar la sol·licitud a l'Ajuntament d'Igualada per a la publicació, sota la direcció de Josep Valls i Torrents, del periòdic mensual *Actuació* (1919-1921), que s'imprimia a l'Establiment Tipogràfic Nicolau Poncell.⁴ *Actuació* era portaveu de la Joventut Nacionalista d'Igualada, i s'hi publicaven articles polítics, literaris, folklòrics, notes comarcals i locals, amb notícies breus i dedicades a les activitats culturals de la ciutat, especialment les organitzades per l'entitat. D'entre els seus redactors cal esmentar veterans com Josep Rius i Borràs, Josep Morera i Mestre i Joan Dalmau i Tarrida —aquests dos últims procedents del Centre Autonomista— o joves que llavors despuntaven, com els industrials Joan Riba Faura i Bartomeu Prat i Torné.⁵

El gener de 1919 es van constituir les diverses juntes, formades entre d'altres per Josep Queralt i Martí, Josep Morera i Mestre, Josep Valls i Torrents, Josep M. Catarineu, Emili Marimon i Coca, Jaume Vives i Font, Josep Ollé, Joan Riba, Bartomeu Torné, Ramon Carbonell, Antoni Bisbal, Joan Riba,

2. Torredadella i Flix, Xavier, «El “boom” de l'esport. Ideologia i societat a l'esport targarí (1920-1937)», a *Urtx: Revista cultural de l'Urgell*, 25, 2011, p. 423-455.

3. ACAN-AMI, Lligall-Prensa, 1917.

4. ACAN AMI-Prensa, 1919.

5. Vegeu l'annex II. *Actuació*, abril de 1919, «La nostra tasca».

ACAN. Fons Ramon Godó i Franch

Josep Castelltort, Lluís Pascual, Frederic Carbonell, Isidre Tomàs, Bartomeu Torné, Salvador Cardona.⁶ Aquestes juntes es renovaven molt sovint.

Els membres de la Joventut Nacionalista eren homes nascuts entre els anys 1880 i 1900, i alguns d'ells van tenir papers rellevants en la història d'Igualada com a polítics o empresaris. Eren molt joves i empesos per un ideal catalanista i l'esperit de modernitzar el país. Van aplicar-los també a l'esport tot seguint les tendències de l'època en què molts metges higienistes propugnaven la necessitat i conveniència de l'exercici físic, entès com a eina de socialització i de millora de la salut «física i moral» dels qui el practicaven.

El primer any van aconseguir arribar als quaranta socis i el segon any ja n'eren 160. Probablement, l'entusiasme i els ideals dels components de l'entitat van ser decisius per a l'èxit aconseguit. Molts pertanyien a famílies conegudes: cal Truco (Castelltort), Ollé, Riba Faura, cal Garçó, ca l'Espatleta (Bas i Jordi), Catarineu... Alguns provenien del Centre d'Sports, i d'altres de l'Ateneu Igualadí.

En l'article aparegut a la revista *Actuació* del mes de novembre de 1919, «L'esport a Igualada», Samuel Weller fa una crítica a la ciutat per la falta d'interès en l'esport, «...no parant esment que el veritable esport és aquell que executen aficionats, i que té per a fi enrobustir l'energia física i moral i perfeccionar la salut de l'individu, ses forces, i son valor... a l'ensem que proporcionar un divertiment».⁷

LES SECCIONS D'ESPORT DINS LES ENTITATS COMENCEN A FER FEINA

Aquell mateix novembre de 1919 es va crear, dins l'entitat Joventut Nacionalista, el Club Excursionista. Organitzava excursions primer

per la comarca, amb un programa turístic i cultural i, més tard, al Pirineu: «Secció d'esports i d'excursions: Excursió: Han sortit d'excursió al Montseny, Sant Llorenç del Munt i Montserrat una nodrida representació de la secció d'Esports: desitjem als excursionistes un bon èxit. En el nombre vinent publicarem les ressenyes».

A l'Ateneu Igualadí, que ja havia impulsat la pràctica de l'esport molts anys abans i on es feien classes de gimnàstica a les escoles i altres activitats, es va constituir una secció d'esports amb la comissió corresponent que, el juny de 1919, estava formada per Ramon Lladó, president; Blai Mussons i Llobet i Salvador Duran, vocals; Matilde Ubach, vocal associat; Manuel Tubert, Òscar Lloró i Pere Temprano, vocals. I també va tenir un equip de futbol on jugaven alguns dels futbolistes del Centre d'Sports com Borràs, Codina, Estany, Orbitg, Just, Calatayud, Pol Sogas, Climent, Puiggròs, Andrés i Permanyer, entre d'altres.

El 5 d'octubre de 1919, els alumnes de l'Escola de l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, sota de direcció del professor Artemi Casanovas, «han constituït una petita entitat esportiva que li han donat el nom de Sporting FC Ateneu Igualadí, començant per adquirir una pilota de futbol» i que va poder disposar del camp conegut per Camp de l'Escorxador.⁸

L'Ateneu va promocionar molt l'esport entre els seus associats i el 1920 va crear la Penya Ciclista de l'Ateneu.

Hom podria dir que l'esport i la cultura van estar molt lligades des d'aquest moment. Alguns practicants, que també eren aficionats a la fotografia, aprofitaven les sortides per cercar imatges ja fos de les seves excursions o d'altres activitats esportives, com per exemple la cursa de motos que es va dur a terme a la carretera del Bruc el maig de 1919 —Josep Castelltort i Ferrer en va fer un reportatge fotogràfic en format estereoscòpic— i on va córrer Josep Badia.

6. *Actuació*, gener de 1919.

7. Vegeu l'annex III. *Actuació*, novembre de 1919.

8. *L'Igualadí*, 5-10-1919.

ACAN. AFMI 6403. Autor: Antoni Tomàs

D'altra banda, les seccions d'esport de les entitats procuraven organitzar exposicions i concursos de les fotografies, així com conferències de temàtica esportiva o de cultura general.

El punt d'inflexió per a l'impuls de la pràctica del futbol va ser la possibilitat que van tenir els equips locals de poder gaudir d'un camp: la Joventut Nacionalista, l'any 1920, al Poble Sec —«un grandios camp, situat sobre l'estació, propietat d'En Josep Solé»; «està quasi ultimada el

contracte d'arrendament d'un camp per a Futbol, Tennis i altres esports. Oportunament donarem més detalls», a l'indret on més tard es va construir l'escola Garcia Fossas, aleshores encara en el terme d'Òdena—; i l'Ateneu Igualadí, l'any 1921, al sector del Xipreret i a la partida del Camp de Dalt, també al terme d'Òdena: tenia una extensió de cinc jornals de llaurar mules i va costar deu mil pessetes. Tot seguit es va explicar el terreny i s'hi van posar uns bancs de fusta al voltant.

Bartomeu Torné i Prat, va escriure a la revista *Actuació*, del juliol de 1920, que «No cal pas detallar els molts beneficis que les joventuts igualadines en poden rebre d'aquesta realitat. A més del desenvolupament de la seva part física, contribuirà poderosament a allunyar-les de altres ocupacions menys higièniques i més poc dignes i honorables... ». D'altra banda, també esmenta el fet que la Joventut Nacionalista, «... la nostra entitat s'ha fet mestressa de l'element jove igualadí en poc més d'un any i s'ha posat al nivell més enlairat que hom podia esperar-se». Així mateix, «si en la qüestió política han sapigut prescindir sempre en absolut de les lluites locals, en la esportiva prescindirem de tot altre Ideal que no siga el de tots els catalans *sportmens*: Pàtria i Sport... despreciarem als qui vulguin fer de l'*Sport* igualadí una lluita política i d'odis personals, que sempre perjudica més a qui la inicia que a ningú més».⁹

En aquells mateixos anys van sorgir botigues i tallers especialitzats en la venda i la reparació de bicicletes, motocicletes i automòbils, com ara la del manyà Joan Corcelles i Sabaté, a la rambla Nova, núm. 36, o la delegació local dels Ciclos Montpeó, de Ramon Pol, a la rambla del General Vives, núm. 35.

Així, doncs, la Igualada de fa cent anys ja tenia dos camps de futbol, però no amb les condicions que ens imaginem avui: eren de terra, la porteria sense xarxa i el públic havia d'estar-s'hi dret, al començament sense cadires. Molts jugadors s'equipaven amb espartenyas i les samarretes, possiblement, eren regalades per les empreses de gèneres de punt d'Igualada. Els excursionistes anaven equipats amb una indumentària que seria impensable avui dia: espartenyas, benes o *bendons* a les cames, camisa i pantalons de pana.

La ciutat tenia un passeig construït recentment, cases d'estil modernista, carrers sense empedrar ni asfaltar. No hi havia ni biblioteques ni

museus. Pocs anys després s'hi van edificar cases barates, i tot just les llars tenien aigua corrent. En alguns carrers s'havia construït clavegueres, la indústria havia introduït procediments mecànics... S'imaginaven aquells nois del 1919 que Igualada seria com és avui? I sobretot, els emocionaria que Igualada hagi estat nominada Ciutat Europea de l'Esport 2019?¹⁰

9. Vegeu l'annex IV. *Actuació*, juliol de 1920.

10. Vegeu l'annex V, *Actuació*, 1-1-1919.

MARTA VIVES I SABATÉ (Igualada, 1960) és llicenciada en Geografia i Història i des de l'any 1986, directora de l'Arxiu Comarcal de l'Anoia.

ANNEX I*Actuació, abril de 1919***DEL MOMENT**

A l'hora d'escriure aquestes ratlles segueix candent encara el paorós conflicte que ha torbat la normalitat durant tant temps a Barcelona i arreu de Catalunya. Per una senzilla vaga, que amb un xic de bon govern hauria pogut resoldre's amb facilitat, començà l'actual conflicte, i anà complicant-se d'una manera esfereïdora. La poca comprensió del Govern, la dèria de no resoldre res, d'anar passant, que l'animava foren importants factors que l'agreujaven cada dia. Per fi, després de nombroses gestions, semblava que havia pogut trovar-se la tant desitjada solució, no sense una gran claudicació del poder públic, però a la fi, la única possible, després de les indecisions del Govern. Empro com passa en moltes malalties greus que semblen talment gorides, però deixen el mal tancat a dintre, succeï en l'arranjament de aquest conflicte, i tantost la normalitat tornava a estendre's arreu de Catalunya i respirava lliurement tothom després de tanta angouxa i malestar, que esclatava altra volta el conflicte en forma més perillosa i més greu. Reclamant la llibertat d'uns presos fou declarada la vaga general per Catalunya tota, aturant-se immediatament totes les fàbriques i obradors. No cal dir l'immens perjudici que causa aquest atur al comerç i a la indústria catalanes. perquè és el temps que estem travessant el començament d'una nova vida comercial, és la hora propícia d'obrir mercats estrangers fins ara desconeguts, en que s'ha de lluitar amb la competència de les indústries forasteres lliures de les ocupacions guerrerres, i del que podriem dir sense equivocar-nos que és l'hora de vida o mort per a la indústria catalana. Es per això que hi ha qui veu en aquest moviment la intervenció estrangera, al qual mitjançant l'anarquia en sa forma moderna, el bolxeviquisme, pretén enderrocar la indústria catalana que havia pres en aquests darrers anys un gran desenrotllament. Es per demés esca-

timar la gravetat d'aquesta afirmació si fos certa, puix implicaria la total ruina de la nostra aimada Catalunya. Es precís, doncs, que tothom, patrons i obrers, fent-se càrreg dels immensos perjudicis que aquesta situació mútuament els reporta, fassin tot lo possible per a acabar-la d'un cop, i fundar llurs relacions futures en bases d'harmonia i sinceritat que ens portin per sempre la pau tant desitjada i una creixença imponent i fructífera de la nostra indústria i del nostre comerç. JORDI

ANNEX II*Actuació, abril de 1919***LA NOSTRA TASCA**

La nostra tasca, la sincera i modesta actuació de la Joventut Nacionalista de Igualada és, ha sigut i serà des del jorn de sa constitució fins al termini que Déu i les circumstàncies li donguin vida: Obra d'amor, d'adoració a la nostra Pàtria, d'esforç continuat per a deslliurar-la dels malastrucs opressors. Palesament ho indica el nostre nom; Joventut, ço és: voluntat forjadora d'ideals nobles i enlairats, il·lusions i esperances, vigoria necessària per a portar-les a la realitat; Nacionalista, o siga, aplec de jovent mogut per un mateix ideal: l'alliberament de la nostra Pàtria, el regoneixement de la nostra nacionalitat; de Igualada, ço és: benestar moral i material de la nostra ciutat nadiua, perfeccionament de lluites, d'idees i doctrines, i estímul amorós de fraternització entre les diverses classes socials. Amb totes aquestes aspiracions que representa la titulació de la nostra entitat, el nostre treball és el d'un grapat d'herois, fent sacrificis d'abnegació, ressorgint l'amor a Catalunya i edificant el nostre esperit sobre les sòlides bases de la cultura patriòtica. Veus aquí, doncs, explicada en poques paraules la nostra tasca, la tasca de la nostra Joventut Nacionalista, l'entitat de les nostres amors i esperances, casa pairal dels joves nacionalistes de Igualada. ROBINET

ANNEX III*Actuació, novembre de 1919***ESPORT A IGUALADA**

Sempre que a Igualada s'ha proposat establir un Centre d'Esports, els treballs verificats —malgrat la bona fe dels iniciadors— han conduït a un fracàs o han sigut molt poc fructífers. Aquesta indiferència —i fins adversió en certes persones— a l'Esport, és deguda a que sols el comprenen bàrbar i cruel com és entre professionals; no parant esment que el veritable esport és aquell que executen aficionats, i que té per a fi enrobustir l'energia física i moral i perfeccionar la salut de l'individu, ses forces, i son valor... a l'ensem que proporcionar un divertiment.

Avui, però, que el nostre jovent, sembla volguer deixondir a Igualada del somni en que està enfonzada, formant entitats, les quals plenes de vida marxen vers un ideal, i ont la cultura ocupa un lloc eminent; a mon juí és l'hora propícia perquè aquestes entitats —i em refereixo principalment a la Joventut Nacionalista— es preocupin de l'Esport fomentant l'afició, a la vegada que donguin mitjans per a practicar-lo. Déu vulgui que la idea que acabo d'exposar sigui ben acollida. Çó que a la vegada que serà fer un be molt gran al jovent, posarà a Igualada al nivell de les demés ciutats de la regió Catalana, on l'Esport està tan vulgaritzat.

Samuel Weller

ANNEX IV*Actuació, setembre de 1920***PER L'ESPORT DE CASA NOSTRA**

Treballant per a l'enfortiment de la raça, es treballa també per a l'enfortiment de la Pàtria. Cap antagonisme separa l'Esport del patriotisme; ans al contrari, crec que l'un necessita de l'altre, sinó d'una manera imprescindible, al menys com a cosa que

contribueix a la seva pujança i sosteniment. Per això la nostra Joventut Nacionalista, inclogué ja en la seva feina a fer, la creació d'un camp d'Sports. I avui sortosament, aquest punt del nostre programa, ha esdevingut ja un fet real, mercès a la empenta i entusiasme vibrant de l'actual Consell Directiu. No cal pas detallar els molts beneficis que les joventuts igualadines en poden rebre d'aquesta realitat. A més del desenvolupament de la seva part física, contribuirà poderosament a allunyar-les de altres ocupacions menys higièniques i més poc dignes i honroses. I l'entusiasme amb que ha sigut rebuda la nova, posa evidentment de manifest que els socis de la nostra entitat, capeixen sobradament aquella veritat. Passen ja de la ratlla de cent, els joves que s'han inscrit a les llistes de la 'Secció d'Sports' d'aquesta Joventut. ¿No és aquest un detall prou falaguer i encoratjador, capaç d'esvaïr el dupte i defalliment que s'hagués ensenyorit d'algú de primer antuvi? No obstant, no manquen pas encare pessimismes de dins i de fora; més nosaltres debem prescindir-ne de tots. Els de dins, aviat hauran desaparegut davant dels resultats de la nostra fe i constància. I els de fora, si son sincers, els hi succeirà el mateix i, si son dictats per la enveja política, els despreciam; que mai representaran un obstacle pel nostre Ideal de sempre-avant. Tampoc mancaven pessimismes quan fundarem la Joventut i potser alguns més baixos i plens d'odi quels d'ara, i, malgrat tot, la nostra entitat s'ha fet mestressa de l'element jove igualadí en poc mes d'un any i s'ha posat al nivell més enlairat que hom podia esperar-se. La activitat i energia esmerçades, han tingut una recompensa digne. Quan hi ha entusiasme, fe, amor i joventut, i sobre tot, un Ideal sagrat i pur com el nostre, les empreses van acompanyades sempre de l'èxit més falaguer i esclatant. Posem-hi, doncs, de tot en aquesta qüestió del camp de Sports i no dubtem del triomf que forçosament assolirem.

Si en la qüestió política hem sapigut prescindir sempre en absolut de les lluites locals, en laportiva prescindirem de tot altre Ideal que no siga el de tots els catalans spormens: Pàtria i

Sport. I de la mateixa manera que políticament hem despreciat i seguirem despreciant als qui sols saben combàtrer els Ideals amb insults estúpits i ridículs, i paraules desatinades i de mal gust, despreciarém als qui vulguin fer de l'Sport igualadí una lluita política i d'odis personals, que sempre perjudica més a qui la inicia que a ningú més. I quan una entitat política o no política, deixi que en el seu sí de l'Sport hi imperi la opinió d'homes qu'es deixen dominar per la antipatia i enveja de partit, no serem pas nosaltres els causants de la rupturaportiva que en aquest cas pugui esdevenir; ruptura, emperò, que tots nosaltres hem d'evitar costi el que costi amb tots els medis i forces amb que comptem que no son poques ni insignificants. I, qui sigui confrare que prengui candela. Nosaltres no tractarem pas més aquesta qüestió, que no som pas nosaltres a qui interessa, i seguirem sens deturar-nos, pels viaranys purs de l'Sport i del patriotisme, que son els més drets i segurs per arribar al cim i assolir per complert l'anhel que tan temps ja fa que covem. Nosaltres ja ens coneixem. Tinguem confiança en nosaltres.

Bartomeu Torné i Prat

ANNEX V

Actuació, gener de 1919

LA CIUTAT FUTURA

Els qui conegueren d'aprop o de lluny la nostra vila cinquanta anys enrera, és meravellaran de la transformació tant en el comerç com en l'indústria, i notaran desseguida el seu engrandiment i creixença urbana. Però quan més grossa seria la sorpresa si per un moment s'aixecaven de ses fredes tombes els vivents d'una centúria endetras!...; si tornaven aquells que en l'any 1819 —just i cabalment— presenciaren la benedicció del cementiri, a la inauguració de l'actual temple del Roser, o la realització del projecte de portada d'aigües del cantó de l'Espelt. ¿Perqué és duien a terme les al·ludides

i altres empreses? Perquè la vila creixia amb ànsies de vida i progrés. D'aleshores ençà també ha crescuda la ciutat i ha millorada notablement durant els derrers cent anys. Els successius aixamplaments del mateix cementiri, la transformació de nostres carrers, la perllongació de nostres vies, que — com vigoroses artèries d'un cos animat — s'estiren cap els plans de Sant Agustí, cap a les altures de lo que fou hermita de Saní Magí i Trovadiners, i a l'altra banda cap al camí de la Horta vella... tot son signes evidentíssims de creixença, tot fa creure o endevinar lo que serà la ciutat futura, la Igualada de l'esdevenir.

«¡Oh la ciutat futura! En això hauríem els igualadins de dirigir les nostres inquietuts. Ço que hem vist de cent anys enrera, dona en cert modo la mesura de lo que s'ha de veure de cent anys en avant. L'instint industrial és una forta palanca per la successiva creixença de les urbs. Es veritat que les commocions i les estridències socials son un aturador —quan menys accidental— de la marxa progressiva i econòmica dels pobles, però la llei del treball és ineludible, i el bon seny te d'imperar en definitiva i per sobre de tot, fins a trobar fórmules concretes i raonades que suavitzin i fassin armòniques les relacions entre'l capital i el proletariat. Tots ens la podem imaginar la ciutat futura, i seria un crim volguer aufegar les ànsies de creixença que sent l'ànima igualadina. Cal donar corrent i encarrilar bé aquestes ànsies i aquelles inquietuts de que abans parlava. Cal construir barris de cases barates per a obrers—que això és d'importància capitalíssima—, cal preocupar-se de l'embelliment de la urb, cal higienitzar la ciutat i dotar-la d'alguns instruments de cultura que li manquen, com per exemple una Escola industrial d'arts i oficis, una Biblioteca de les de la Mancomunitat, l'establiment de jardins públics i altres. Tot això, ajuntat a una intensa i integral catalanització dels usos i costums, és la missió reservada a les nostres joves generacions que, sentint fretura de grans ideals, poden i deuen treballar per a la realització per a la realització de la ciutat futura.

Aqualatense